

KITARTÁS

A „KITARTÁS” KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ ORSZÁGOS EGYESÜLET HIVATALOS LAPJA

→ MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN. ←

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII. Baross-tér 17.
II. emelet 19.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
TURTSÁNYI VILMOS.

A »Kitartás« egyesület alapszabályait
a nmélt. m. kir. belügyminiszterium
49.452.902. szám alatt hagyta jóvá.

A kenyér.

Az egyre fokozódó drágaság mind nehezebbé teszi az emberek megélhetését. Pedig mintha nem is volna indokolt az élelmiszereknek ezen tulságos magas ára, mert hiszen az ideai termés nálunk eléggé jónak bizonyult.

Ha már most összehasonlítjuk a megélhetés lehetőségét a keresettel, akkor arra a szomorú tapasztalatra jövünk, hogy néhány év óta a pénznek értéke majdnem felével hanyatlott, de a munka daczára ennek csak úgy lesz fizetve, mint évekkel ezelőtt, vagyis a mai viszonyokhoz mérten egy-egynek keresete az előbbihez viszonyítva nem hogy emelkedett volna, hanem csökkent. Ha most tekintetbe vesszük azt, hogy a phisikai munkával foglalkozó emberek ezelőtt sem kerestek annyit, hogy összes szükségleteiket könnyen kielégíthették volna, akkor be kell vallanunk, hogy most még elsőrendű szükségleteiket sem tudják kielégíteni, ami arra fog vezetni, hogy ennek a kárát hovatovább maga a társadalom fogja érezni, amennyiben a közszükségletek ellátása részben lehetetlenné válik. Az igaz, hogy még nem jutottunk odáig, hogy hatósági beavatkozás válnék szükségessé, de a nembánomság oda viheti a kenyérkérdést, hogy még hatósági beavatkozással sem lesz többé békés uton megoldható.

Az az elem, mely ma még a nemzet munkaerejét képviseli, mely a jövő boldogulás csiráját magában hordja, nagyon rövid idő alatt annyira elkorcsosodhatik, hogy sem szellemi, sem phisikai képességgel nem fog birni akkor, amidőn arra tényleg szükség lesz. Hisz ha másra nem, de a mindennapi kenyérre okvetlen szüksége van minden embernek.

Azok a sokat emlegetett jóléti intézmények legfeljebb kényszer-kisegítő eszközök

arra, hogy egy-egy napra néhány embert úgy ahogy kielégítsenek; de semmi esetre sem jők arra, hogy a nyomoruságot beszüntessék. Nem jők erkölcsi szempontból sem, mert demoralizálnak és nevelik a semmittevőket. Adjanak kenyeret a nyomorékoknak, a tehetetleneknek. Az ép, egészséges embernek nem kenyér, hanem munka kell, olyan munka, melynek javadalmazása képessé teszi őt arra, hogy saját magát és családját eltarthassa. Ez azonban ne azt jelentse csupán, hogy a gyomor ki van elégítve, hanem azt, hogy megfelelő szellemi haladásban is részesülhessen. Ha a társadalom maga nem ébred ennek tudatára, akkor magának a hatalomnak kell közbelépni, akinek minden magánérdek fölé kell helyezkednie, és ha szükséges, azt még erőszakkal is kellő korlátokba szorítani, hogy a szorosán vett állami célok elérhetők legyenek.

A mi társadalmunknak épen az a legnagyobb hibája, hogy az egyéni érdeket mindenkor és mindenütt a közérdek elé helyezi, miáltal egyfolytában összeütközésbe kerül azokkal, akik a munkát szolgáltatják.

Azzal nem is gondol senki, hogy mily mélyreható következményei vannak annak a szegénységnek, mely a legjobb munkásainkat is kíséri, amint munkaképtelenné válnak. Rendszerint nem egy emberről, hanem egész családról van szó, akiket a legnagyobb szükség sujt, mert a kenyérkereső egy egész életen át folytatott munkálkodással sem birt többre szert tenni, mint a mindennapi szükös kenyérre. Ez nem lehet életcélja egy embernek; az a társadalom nem egészséges, ahol egyesek miatt a nagy tömegek munkájuk után nem gyarapodhatnak és nem művelődhetnek. Nyomoruság termi a szellemi sötétséget, a züllést, mert a pusztá létért való küzdelem megöli a lelket, állattá teszi az embert.

És mégis, mit látunk. Mindenről gondoskodva lesz, amire nincs szükség. Nagy hangu frázisok hangzanak el a jövő szükségletek biztosításáról, mikor a jelent nem tudjuk megóvni a pusztulástól. Mire való a születendő gyermekek sorsát nagyszerű intézményekkel óvni addig, míg a megszületettekről, a felnőttekről nincs gondoskodva?

Ha mindezen jelenségek felett mélyebben kezdünk elmélkedni, önkénytelenül kétely száll meg bennünket, nem-e az önzetlenség köpönyegébe burkolt legrutabb önzés a mai — humanizmus?! V.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények:

Az alapszabályokban meghatározott feltételek mellett az egyesületi tagok a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag halálesetre a Dordrecht életbiztosító társaságnál van biztosítva azon összegre, mely őt az alapszabályok értelmében megillette. Ha a tag bármely okból baleset ellen már nem biztosítható, a baleset folytán beállott halál esetére is megkapja a kötvényben biztosított összeget.

2. Minden tag 60 éves koráig a „Providentia“ általános biztosító társaságnál baleset ellen van biztosítva, még pedig:

a) baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona erejéig,

b) baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában meghatározott százalék szerinti összeg erejéig.

Minden baleset, annak megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, az egyesületnek okvetlenül bejelentendő

3. A tag törvényes nejének elhalálása esetén az alapszabályszerű segélyben részesül.

4. A tag 15 évi tagsága idejének letelte után, ha 50-ik életévét betöltötte, életbiztosítási kötvényére 1000 koronáig terjedhető kölcsönt kap a »Kitartás Takaré- és Hitelszövetkezet«-től.

5. Minden tag a belépéstől kezdve úgy peres mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyészsége által díjtalanul képviseltetik.

6. Az egyesület havi közlönye minden tagnak már a belépéstől kezdve díjtalanul megküldetik.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek:

Lapunk 8. sz. kimutatott segélyösszeg K 125,425.—

Ujabb segélyek:

1166 Putnoky Istv., Budapest a tag halála után K 1000
724 Korózs Istv., Margitfalu » » » » 1000

Balesetsegélyek:

Lapunk 8. sz. kimutatott segélyösszeg K 33,711.26

Törvényjavaslat a munkásoknak betegség és balesetre való biztosításáról.

Ez a czime egy 230 oldalra terjedő, sűrűn telenyomatott kötetnek, melyet a kereskedelmi miniszter ma a munkaadók és munkások egyesületeinek és szervezeteinek megküldött. Ezeknek a szervezeteknek küldötteiből szeptember 3-án ankét ül össze a kereskedelmi miniszteriumban, mely a javaslatról tanácskozik. *Kossuth* Ferencz kereskedelemügyi miniszter annyira sürgősnek tartja a dolgot, hogy a törvényjavaslatot — mely ma még csak tervezet — már október 10-én benyújtja az aznap összeülő képviselőháznak.

A törvényjavaslat keletkezéséről egy félhivatalos tudósítás azt jelenti, hogy miután az országos ipartanács rövid idővel ezelőtt foglalkozott ezzel a kérdéssel és megállapodott a főbb elvekre nézve, a kereskedelmi miniszter e megállapodások alapján dolgoztatta ki a törvényjavaslatot. Ezzel a félhivatalos tudósítással szemben egy kis helyreigazítással vagyunk kénytelenek élni. Ilyen rövid idő alatt ezt a nagy szociálpolitikai feladatot nem lehetett megoldani. Ez hosszú idők értékes, gondos, lelkiismeretes munkája. Az ipartanács már kész munkát talált maga előtt. Nagy elismerés illeti meg érte, hogy sürgősen letárgyalta. *Kossuth* Ferencz kereskedelmi miniszter kiváló érdeme, hogy ezt a nagyszabású reformot gyorsan készülni megoldani. De meg kell emlékezni róla, hogy ez a javaslat, mely az első nagyszabású szociális alkotás, *Szterényi József* államtitkar munkája, aki évek óta dolgozott rajta szakadatlan buzgalommal, és már egyizben az irodalmat is gazdagította egy igen értékes munkával, melyet e kérdéstről irt. Az ő intenciója, hogy ez a körülmény elhallgattassék, mi azonban jónak látjuk ezt az igazsághoz hiven megállapítani.

A törvényjavaslat alapelve, hogy a munkások és kisebb fizetesű mindenrendű alkalmazottak biztosítása *állami feladat*. Ez a javaslat még csak a betegség és baleset ellen való biztosítás kérdését oldja meg, de alaposan és mindenre kötelező módon. Ezt követi majd kétségkívül az aggság és rokantság esetére való biztosítás. A javaslat nem semmisíti meg az eddig alakult társadalmi intézményeket, sőt felhasználja azokat és gondoskodik arról, hogy a társadalmi erőknél ezen a téren a jövőben is nagy szerep és hatáskör jusson. De fenntartja és következetesen keresztülviszi az általános állami kényszert úgy a munkásra, mint a munkaadóra. Továbbá csakis az erkölcsi alapon álló társadalmi szervezetek működését veszi igénybe, de teljesen kizárja a nyereszkesedésre alakult magánvállalkozást.

Ez a javaslat tehát, bár egymagában is hatalmas és nagyszabású reform, de egyuttal széles és szilárd alapja egy nagyszabású államszociális reformpolitikának, amelylyel Magyarország ezen a téren is belép a modern államok sorába.

A szétküldött törvényjavaslat öt részben és 23 fejezetben foglalja magában a betegség és balesetbiztosításra vonatkozó rendelkezéseket.

Az első rész öt fejezetben a betegség esetére való biztosításról szól. Az első fejezet a betegség esetére biztosítottak körét állapítja meg, s már itt fontos ujtást találunk az 1891. évi XIV. törvény-cikk rendelkezéseivel szemben, amennyiben a ja-

vaslat, számolva az e tekintetben fölmerülő közegészségügyi és szociálpolitikai következményekkel, a biztosítási kötelezettséget lényegesen kiterjeszti, amennyiben 2400 korona évi fizetésig és illetve 8 korona napi bérig bevonja a betegség esetére való biztosításba az ipartörvény alá ugyan nem tartozó, de ipar, illetve vállalkozásszerűleg üzött kereseti foglalkozásokban, mint ügynöki irodákban, színházaknál, gyógyszertárakban és gyógyintézeteknél stb. alkalmazottakat, ezenkívül a mezőgazdasági foglalkozásokkal kapcsolatban fentartott iparvállalatok alkalmazottait, a művészeti, tudományos és más közintézeteknél, valamint az állami, törvényhatósági, községi és közalapítványi vállalatoknál vagy hivatalokban alkalmazottakat, amennyiben hat napnál hosszabb ideig állanak alkalmazásban s amennyiben a közhivatali, vagy közintézeti alkalmazottak a munkaadótól betegség esetében teljes fizetésüket vagy bérüket legalább husz hétig nem kapják meg. Ezzel szemben a törvényjavaslat, az orvosok jogos panaszaira való tekintettel, lényegesen korlátozza az önkéntes biztosítás lehetőségét s erre nézve is a 2400 koronás jövedelem-határt állapítja meg.

A 2-ik fejezet a bejelentési kötelezettség, valamint a bejelentés és tagság igazolása tekintetében foglal magában precíz rendelkezéseket. A járulékokról szóló 3-ik fejezet a biztosítási járulékok fizetését előre megállapítandó átlagos napibérosztályok szerint szabályozza, megengedi a munkásoknak a tényleges bérüknél magasabb napibérosztályok szerinti biztosítást, a fizetendő járulékok mérvét a bér 3—5 százalékában állapítja meg és megszünteti azt a korlátozást, mely szerint a segélyek csak a legcsekélyebb járulék-százalék szedése esetén emelhetők. A 4-ik fejezet a járulékok fizetésénél követendő eljárást szabályozza és a biztosítási járulékoknak a munkaadót és a munkást terhelő eddigi egyharmad és kétharmad hozzájárulási arányát akkép változtatja meg, hogy a betegsegélyezési járulékokat a munkaadók és munkások egyforma arányban fizetik, vagyis mindkét érdekeltiséget a járulékok 50—50 százalékára terhel. Végül az ötödik fejezet a betegség esetén nyújtandó segélyekről és a tagsági jogokról szól, szabályozza a biztosítottak segélyezési igényeit s a kötelező segélyek közé veszi fel a biztosított munkások családtagjainak ingyenes orvosi gyógykezelését és a gyógyszerekkel való ingyen ellátását is.

A törvényjavaslat második része hat fejezetben a balesetbiztosításra vonatkozó anyagi rendelkezéseket foglalja magában. Az első fejezetben a baleset veszélyének kitétt és ezért a biztosítási kötelezettség alá esnek, tekintet nélkül az alkalmazott munkások számára, mindazon üzemek, melyek elemi erő által hajtott gépeket vagy hatósági engedélyhez kötött gőzkazánt használnak, továbbá mindazon üzemek, melyek ilyen gépeket vagy gőzkazánt nem használnak ugyan, de állandóan legalább husz munkást foglalkoztatnak. A biztosítási kötelezettség alá eső üzemek összes alkalmazottai biztosítottak, az alkalmazottak bére vagy fizetése azonban úgy a biztosítási járulékok fizetésénél, mint a kártalanításkor csak évi 2400 korona összegben vétetnek számításba. A biztosítás üzemi balesetekre tör-

ténik, és ilyennek tekintetik az olyan baleset is, amely a munkást a munkaadó vagy megbízottja rendeletéből vagy az üzem érdekében végzett házi vagy egyéb szolgálat közben éri. Önként biztosíthatja minden üzemtulajdonos magát, biztosítási kötelezettség alá nem eső alkalmazottait, valamint az üzemben rendszeresen megforduló oly személyeket, kik ott baleset veszélyének vannak kitéve.

A 2-ik fejezet a biztosítási kötelezettség alá eső üzemek bejelentéséről, a 3-ik fejezet a veszélyességi osztályokba sorozásról és a fedezetről, a 4-ik fejezet pedig a fizetési kötelezettségről szól. Ezek szerint a balesetbiztosítás összes költségeit kizárólag a munkaadók fizetik, olyformán, hogy az üzemek veszélyességi osztályokba soroztatnak, ezekben törzskönyvileg nyilvántartatnak s azután minden év végén az azon évben előállott balesetbiztosítási költségek, beleértve a tartalékalapra fordított összegeket is, a biztosított üzemek között a kifizetett évi munkabérosszegek alapján és a veszélyességi osztályok arányszámai szerint felosztatnak és kirovatnak. Tartalékalap azzal a rendeltetéssel gyűjtetik, hogy annak a kamataiból az évek multán föl szaporodó balesetbiztosítási teher egy része legyen fedezhető, vagyis, hogy a felosztó és kirovó eljárással a biztosítási teher ne háritassék át tulnyomó részben a jövő iparosnemzedékre.

A tartalékalap képzésénél a törvényjavaslat a gyakorlatban is bevált német rendszert fogadja el, vagyis a tartalékalapra minden munkaadó az első évben a reá eső balesetbiztosítási kiadások 300%-át, a következő évben 200%-át, azután évenként 150, 100, 80, 60%-át és minden további évben 10%-kal kevesebbet, egész 4%-ig tartozik befizetni.

Az 5-ik fejezetben állapítatnak meg a baleseti segélyek és járadékok. A járadék teljes munkakép telenség esetén az évi keresmény 60%-a, részleges munkakép telenség esetén annak megfelelő hányada. Ha a baleset teljes tehetetlenséget okozott, a járadék az évi munkakeresmény 100 százalékában állapítható meg. Az özvegy a biztosított évi munkakeresményének 20%-át, gyermekek az egyik szülő életben léte esetén 15 és teljes árvaság esetén 30 százalékát. Szülők és nagyszülők együtt 20 százalékos járulékot kapnak, de a hátramaradottak együttes járadéka az elhalt évi munkakeresményeinek 50 százalékánál több nem lehet. Végül a 6-ik fejezet a balesetek bejelentésére, megvizsgálására és a kártalanítási eljárásra vonatkozó szabályokat tartalmazza.

A törvényjavaslat harmadik része a biztosítási szervezetről rendelkezik. A betegség és balesetbiztosítást egy országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztár végzi, mely önkormányzati szerveiben a munkaadók és munkások paritásos képviselétéből áll. E pénztár igazgatási költségeit az állam fizeti. Az országos munkásbetegsegélyző és balesetbiztosító pénztár a betegség és balesetre való biztosítást teljesen közös szervezetben, azonban a különböző teherviselésre való tekintettel, két, elkülönített számlarendszerrel végzi. Helyi szervezésül a kerületi munkásbiztosító pénztárak szolgálnak, melyek a területükön betegség és balesetre biztosított munkások és munkaadók önkormányzati szervezetei és a munkások és munkaadók paritása-képviselétében alapulnak. Ezek száma, területe és székhelye rendeleti uton állapítatik meg.

Az országos munkásbetegélyző és baleset-biztosító pénztárak a betegség esetére való biztosítást közvetítő helyi szerveiül fenmaradnak még a vállalati pénztárak, amennyiben legalább 500 tagjuk van, továbbá a legalább 5000 taggal bíró munkás-egyesületi pénztárak.

Ellenben az 1891. évi XIV. t.-cz. által létesített ipartestületi és építési pénztárak, továbbá az 5000-nél kevesebb tagsági létszámmal bíró magán-egyesületi pénztárak beszünttetnek.

A törvényjavaslat a bányatársulások szervezést, amennyiben balesetbiztosításnál legalább a törvényjavaslatban megállapított segélyeket és járadékokat nyújtják, érintetlenül hagyja.

A törvényjavaslat negyedik része, mely a vitás kérdések eldöntése körül követendő eljárásról és a felügyeletről szól, minden kerületi munkás-biztosító pénztár mellé elsőfoku választott bíróságok szervezéséről gondoskodik. A választott bíróságok elnökét a székhelyen működő bírák sorából az igazságügyminiszter rendeli ki, míg annak ülnökeit egyenlő számban a munkaadók és munkások választják.

Második választott bírói fórum a törvényjavaslat szerint szervezendő állami munkásbiztosítási hivatal bírói osztálya, mely a kinevezendő és jogi, valamint műszaki kvalifikációval bíró állandó bírákon kívül, a munkaadók és munkások által egyenlő arányban választandó bírói tagokból áll. Mindkét választott bíróság ötös tanácsban ítél, mely az elsőfoku választott bíróságnál az elnökön kívül két munkaadó és két munkás ülnökből, az állami munkásbiztosítási hivatal bírói osztályában az elnökön kívül egy jogi és egy műszaki kvalifikációval rendelkező állandó bíróból, továbbá egy munkaadó és egy munkás választott bíróból képeztetik. A másodfokú választott bíróság minden további jogorvoslat kizárásával dönt és határozatait az illetékes járásbíróóság hajtja végre.

Az állami munkásbiztosító hivatal biztosítási osztálya a pénztárak feletti felügyeletet és ellenőrzést végzi és vezeti a biztosítási statisztikát.

Végül a törvényjavaslat ötödik fejezete a egyes rendelkezéseket, büntető, átmeneti és záróhatározatokat tartalmazza.

Szükségeink.

Az ember földi élete nem egyéb mint »küzdelen a létért.« A lét biztosítása a főcél, ezen belül sorakoznak azután számos apróbb célok, amelyeknek elérése biztosítja ama főcél elérését. Minden szervezetnek, az ázalnak épügy mint az embernek, főcélja az élet, annak biztosítására irányul egész tevékenysége. E cél elérésére bizonyos eszközökre van szükség, ez eszközök nélkül az életnek, a létnek a biztosítása nem volna lehetséges. Az ember részint ösztönszerűen, részint belátásánál fogva érzi ez eszközök jelentőségét, tudja, hogy rá nézve ezek szükségesek, előáll tehát az, hogy ezek az eszközök az emberre nézve szükségletté válnak.

Szükségeinket 3 főcsoportba oszthatjuk:

1. *Életfentartási szükségletek.* Ezek az emberi szervezet működését biztosítják, szokás ezeket elsőrendű szükségleteknek is nevezni. Ilyenek az étke-

zés, a ruházkodás, a lakás, az alvás, a pihenés, az egészség gondozása, a jövő biztosítása.

2. *A foglalkozási szükségletek.* Ezek szorosan véve nem egyebek, mint az előbbieknél a foglalkozásokhoz mérten való átalakulásai. Különösen a lakás és ruházkodási szükséglet függ nagy mértékben a foglalkozástól. Minden foglalkozás bizonyos különleges szükségleteket ró azokra, akik azt űzik.

3. *A műveltségi szükségletek.* Ezek a művelődés fejlődésével óriási fontosságot nyernek, amennyiben a műveltség megszerzésétől függ ugyanzólván a többi szükségletek kielégítésének lehetősége.

Mindeme szükségleteket vizsgálva, azt mutatja az idők folyása, hogy az emberi ismeretek változával időről-időre változnak a szükségletek részleteikben, kielégítési módjukban, mint valamely nagy folyó, mely új meg új kanyarulatokat és medrének. Főjellemzője a változásoknak az, hogy az ember mindig több és több szükségletet iparkodik kielégíteni, vagy jobban mondva meglévő szükségleteit mindig jobban és jobban igyekszik kimélyíteni. Jó példa erre a táplálkozás különböző módjainak kifejlődése, továbbá a közlekedés fejlődése.

Mindeme új meg új szükségletek, új meg új törekvéseket, harcokat idéznek elő, a melyeknek főcélja mentül több szükséglet, mentül jobb kielégítése. Mivel pedig korunk gazdasága a munkamegosztáson alapszik — ez pedig azt jelenti, hogy senkisé nem termeli maga a szükségleteinek kielégítésére szolgáló javakat, hanem munkájával, illetőleg annak termékeivel a másik termelőtől kénytelen azt venni, — mindenki arra fog törekedni, hogy munkájáért mentül több jószágot kapjon, hogy így szükségleteit jól és biztosan kielégíthesse. A vállalkozó tehát minél nagyobb nyereségre, a munkás pedig minél nagyobb bérre iparkodik szert tenni. Ez összeütközésekre vezet s ekkor az igazság csak nagy küzdelmek, erőparálások útján vivható ki. A társadalom ezeket a rázkódásokat nem sokáig bírja ki s vagy mindenestül felfordul, vagy igazságosabb berendezésüvé alakul át, olyanná, hogy biztosítva legyen tagjainak az összes szükségletek lehető legjobb kielégítése. A mai társadalom éppen a forrongás korszakát éli, kell, hogy megtörténjen az átalakulás és megszülessék az új társadalom az igazságosság jegyében. Összeütközések, érdekellentétek az új társadalomban is lesznek, de ez összeütközéseknek el kell simulniok az igazságosság nevében. Lássuk, miben kell nyilvánulnia ennek az igazságosságnak? Abban, hogy senki semmiféle szükségletét ne elégitse ki más rovására. E végből szükséges, hogy az emberi társadalom működési formája, az állam, az igazságosság alapján legyen berendezve; működésének szabályai, a törvények, az igazságosság szellemében legyenek megfogalmazva. Az államnak tehát főrendeltetése a társadalmi feladatok megoldása legyen, azaz főirányítója és őre legyen a nemzeti jövedelem létrehozásának és elosztásának. Mint ilyen biztosítsa az állam az egyeseknek létét, a törvények adják meg a társadalom minden munkás tagjának a biztos létet, hogy a létért való állati remegés és bizonytalanság ne kísértse az embert. Feltétlenül biztosítva legyenek az elsőrendű szükségletek. Létesítsen az állam humánus intézményeket, a melyek biztosítják a munkát és annak igazságos jutalmát. A munkásjóléti intézményeket tökéletesítsék s azokra nézve, a kik ezeket nem

vehetik igénybe, legyen gond a szegényügyi intézmények révén. A társadalomnak egy tagja se érezze magát a társadalomtól elhagyatva.

A kulturális szükségleteket kiválóan szíven kell viselnie az államnak. Ma, a midőn a társadalom csucsán állanak azok, a kik a kor műveltségének ugyszólván színén eveznek, lent pedig a műveletlenség iszapjában fuldoklik a milliók tömege, lehetetlen a társadalom rétegei között kölcsönös megértést, őszinte együttműködést még csak megkívánni is. Az emberek nagy tömegét be kell vezetni a műveltség csarnokaiba, hogy értelmük tisztulva a műveltség tüzeiben, megtanuljanak látni és itélteni. Elsajátíthatóvá kell tehát tenni mindenki számára a kor műveltségét, ez pedig másképp nem lehetséges, mint az oktatásnak minden vonalon ingyenessé tételével.

Mindeme feladatok az államra várnak, mint a társadalom mai működési szervezetére, értve itt az olyan államot, mely valóban egy a társadalommal, a néppel, mely kereteit betölti.

Csak oly állam lehet erős, a mely a fenti elvek szerint berendezett társadalmon nyugszik s csak addig lehet a társadalom erős, míg az állam őt a fenti elvek szerint kormányozza.

B. L.

Negyvenkétezer magyar.

Junius hó 30-án zárult a kincstári év Amerikában s ez az év új rekordot teremtett a bevándorlók számát illetőleg. Ugyanis az elmúlt kincstári évben, azaz 1905. évi július hó első napjától folyó évi június hó 30-áig bezárólag egymillióstíz-tizenkétezer és egynehány száz bevándorló érkezett az Egyesült Államok területére. Százezerrel több, mint az előző évben és háromszor annyi, mint 1896-ban. Maga a június havi bevándorlás 112,527-tel járult ezen horribilis számhoz. Az amerikai kikötőkbe bevándorlás céljából érkezett egyének közül különböző okok miatt 7870-et küldtek vissza Európába, tehát átlag minden tizennyediket. A bevándorlók közül 610,000 volt férfi és 502,000 nő. Évről-évre szűnik tehát a két nem száma között az aránytalanság.

Ezeket az adatokat olvassuk az Egyesült Államok bevándorlási hivatalának most közzétett jelentésében, mely azonban azt is kimutatja hiteles és megdönthetetlen számokban, hogy melyik országból mennyi bevándorló érkezett. Azon országok között, melyek a legtöbb bevándorlót szolgáltatták, első helyen az együttes kimutatásban szereplő »Ausztria-Magyarország« áll, melynek lakói közül 230 ezren kerestek új hazát Amerikában. Külön statisztikát Ausztriáról és Magyarországról nem vezetnek, de vezetnek a bevándorlásban szereplő nemzetiségekről. Ebből tudjuk meg hát azt a mélyen elszomorító hirt, hogy az elmúlt kincstári év bevándorlói közül negyvenkétezer volt a magyar. Mivel ezen statisztikának adatait a személyes bevallás alapján állítják össze, tehát a kimutatásban szereplő 42,000 magyar csak a magát magyarnak valló és magyar anyanyelvű lakója édes hazánknak. Hol van még a többi magyarországi testvérünk, aki — bármi okból is — de nem vallja magát magyarnak, hanem tótnak, németnek, oláhnak stb.? Ezeknek a száma megkétszerezné, sőt talán meg-

háromszorozná a fenti 42 ezret. Kár, hogy a jelentésből erre még megközelítőleg sem lehet következtetni, mivel például a mi tótjainkat a többi szlávokkal, a németeinket a többi germánokkal egy rovatba írják és egy számban mutatják ki.

De így is nagy, borzasztóan nagy szám ez, Negyvenkétezer magyar vándorolt ki egy rövid év alatt, ki test volt a mi testünkből, vér a mi vérünkből. Negyvenkétezer olyan egyén hagyta itt szülőföldjét, kinek ajkáról a sirva-vigadás közben is a gyönyörű magyar nóta hangzott s kinek szive igazi honfitui érzélemmel csüngött az édes haza sorsán. Negyvenkétezer szívvel fogyott meg ez a sokat hányatott magyar hon teste, ugyanannyi munkáskézzel lett kevesebb ebben a szegény, de mindnyájunknak azért mégis kedves országban. Fölér ez a csapás egy nagy, egy döntő ütközet elvesztésével. Ennyi magyar lélek szakadt el a magyarságtól egy év alatt. S hány ezer vész el ezek közül örökre a magyar haza számára. Mert hiába, nagy víztömeg választ el minket egymástól, amelyen át nem hatol a mi panaszunk és jajveszéklésünk, át nem hallatszik az itthon maradottak hazahívó szava. De meg ezek azért hagyják itt a régi hazát, mivel nem tudtak benne reményük, vágyuk és kedvük szerint boldogulni. Azért mentek Amerikába új otthont keresni, hogy ott új életet kezdve, biztosítsák jövőjüket. Nagyon kicsi tehát azoknak a száma, akiknek Amerikában egy falat kenyérenél s egy korty italnál eszükbe jut az elhagyott otthon. Lelkünkben ugyan feltámad néha-néha a hazai táj képe, a szülőfalu édes emlékei, legalább akkor, amidőn a kedves otthonmaradottaktól levél érkezik. De akkor is a szemükbe toluó forró könnyeket hamar elfeledtetni velük az idegen környezet, a létért való keserves küzdelem. Vajmi kevés jön vissza közülök, s aki vissza jó, a gyárak és a bányák füstös-poros levegőjében, a szakadatlan munka és folytonos izgalmak közepette átélte néhány esztendő alatt annyira tönkretette testének erejét, egészségét, hogy a viszontlátni óhajtott édes szülőföld már csak csendes nyugvóhelyül szolgálhat neki. Ez a negyvenkétezer tehát elveszett számunkra, még pedig legnagyobbrészt örökre!

Első helyen állunk azon országok közt, melyek Amerikának a legtöbb bevándorlót és a legdolgosabb munkásokat szolgáltatják. Keserű dicsőség, mikor ennek fejében a haza teste évről-évre mindig nagyobb és fontosabb taggal fogyatkozik meg, mikor ezért a hitvány győzelemért egy-egy mohácsi csatavesztést kell elszenvednünk. Vajjon meddig fogja kibírni szegény hazánk ezt a sorvasztó nyavalyát s vajjon egyáltalában nem mérsékelhető-e ez a heves és modern tatárjárásként pusztító »Amerikaláz«?

Sigma.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A balesetbiztosítás kiterjesztésére, nevezetesen olyan balesetekre, amelyek a nyilvános szolgálat közben következtek be, az osztrák belügyminiszteriumban olyan törvényhozási intézkedéseket készítenek elő, amelyek szerint rendőrhivatalnokok, határhivatalnokok, végrehajtó és egyéb tisztviselők, akik szolgálatuknál fogva különösebb veszélynek vannak kitéve, ilyen veszélyekből származható balesetknél

megfelelő kártalanításban részesüljenek. De bevonatnának ezen balesetbiztosításba olyan — nem hivatalnok — egyének is, akik a nevezett hivatalnokokat támogatják és egyáltalán olyan személyek, akik közös szükség vagy veszély esetén rendőri felszólításra, vagy olyan körülmények között, amelyek a beavatkozást ilyen felszólítás nélkül is igazolják, segítséget nyújtanak. Ezzel névszerint az önkéntes tüzoltóság indokolt kívánsága megy teljesebbé.

Kik nem biztosítják életüket? Az életbiztosításnak elvi ellensége alig van, nem is lehet; miért vannak mégis oly sokan, akik nem biztosítják az életüket? Ennek oka különféle. Némelyek (s ezek menthetők) nem biztosíthatják életüket, mert egészségi állapotuk olyan, hogy nem fogadhatják őket el. Mások oly szegények, hogy napi szükségleteiket sem képesek fedezni s így takarékoskodásra nem is gondolhatnak. E két kategóriának nem büne, hanem szerencsétlensége az, hogy nem vehet részt az életbiztosítás áldásából. De a közük nem sorozható nagy többségnél vétkes mulasztás az, hogy nem kötnék életbiztosítást. Némelyek nem előrelátók. Ezek inkább megmondolás, mint szeretet hiányában mulasztják el, hogy öveik jövőjéről gondoskodjanak. Mások önzők. Ezek önmaguk küzködnek a sorssal, míg révbe jutottak s most övéiktől is ugyanezt kívánják. Ezek hasonlítanak ahhoz a férfihez, aki midőn felhívták, hogy segítsen tudásával egy vállalkozást, mely az utókor háliját fogja kivívni, így válaszolt: »Hát mi jót tett nekem a utókor, hogy én számára dolgozzam?« Az ilyen önzők sokkal többet kiadnak saját élvezeteikre, mint amennyibe a biztosítás kerülne, csakhogy ezek mitsem törődnek családjuk boldogságával. Vannak, akik azt hiszik, hogy nem szorulnak rá biztosításra. Első pillanatra talán elihető ez. De nézzenek, gondolkozzanak kissé az ilyenek, s maguktól rá fognak jönni az okokra, melyek az életbiztosítást még gazdagok számára is nélkülözhetetlenné teszik. Sokaknak természete a halogatás, »Majd!« »Később!« ez a szavajárásuk. Sok jó szándék, sok család boldogulása mulott már e két szón.

M. kir. közigazgatási bírósági döntvény.

Ha a betegsegélyző pénztár, valamely tagjának kórházi ápolásába beleegyezett, az erre vonatkozó utalvány a törvény által előírt 20 heti időtartamnál rövidebb időre csak abban az esetben korlátozható, ha a pénztár a kórházilag ápolott beteget megelőzőleg segélyezte vagy gyógykezelte, s ezen segélyezését vagy gyógykezelését kívánja törvényes kötelezettségébe beszámíttatni. (1435/1905. K. sz.)

Edison első találmánya. Jellemző apróságot elevenítenek föl Edisonnak, a fonográf zseniális feltalálójának életéből. E szerint Edison már kora fiatalságában is tanujelét adta rendkívüli találékony-ságának. Amikor ugyanis a Port Huron és Garnia közti kábelt a jégindulás megromtotta, napokig nem tudott a két szomszédváros egymással közlekedni. Edison, aki ekkor kezdő távirtdász volt, úgy segített e bajon, hogy Port Huronban egy gőzmozdonyra szállt és annak sipját használta fel táviratozásra. A Morse-féle jelek rövidege és hosszúsága szerint ugyanis több ízben a következő kérdést sipoltatta a szomszéd városba:

— Hallo, Garnia! Halljátok, Garnia?

Sokáig nem érkezett válasz a másfél angol mértföldnyi távolságból. Végre azonban egy kanadai ávirótiszt figyelmessé lön a jelzésre és hasonló

módon válaszolt. Így táviratoztak azután mindaddig, amíg a kábelt meg nem javították. Ez volt Edison első sikere.

A magasság hatása az emberre (elterjedésére) Az ember magasságban való elterjedésének legfőbb akadályai a hegységeknek hó és jégfölte legmagasabb részei, ahol hirtelen megszűnik a megélés lehetősége. Megmászta már emberek a Csimborasszot (6130 m.) és léghajókban 6780 m.-re emelkedtek. De senki sem lakik állandóan ily magasságban. A föld legmagasabb lakott helyei: Hanle nyugati Tibetben Ázsiában (4598 m.) Cerro de Pasco (4352 m.) és Potosi (4069 m.) Peruban Dél-Amerikában, a német Alpésekben Santa Maria a Stiltersjoch hegyen (2535 m.). A Himaláján és a délamerikai Cordillerákon át 4—5000 m. magas hágók vezetnek, a legmagasabbra emelkedő vasutak ugyanott az oryai pálya (4769 m.) és az arequipa-punói pálya (4580 m.). A nagy magasságokban a levegő szárazabb, egészségesebb. Ragályos betegség, lázas, idegbetegség ritkán fordul elő. A hülyeség 1000 m.-től fölfelé nem fordul elő. A forró éghajlat országaiban pusztító láznak, mely szinte lehetetlenné teszi az európai embernek a letelepedést, biztos orvossága a felföldi levegő. Mexikóban pl. a félelmetes sárgaláz 700 m. magasságon felül nem terjed. A hegységi lakos többet kénytelen mozogni, mint az alföldi, így tehát szervezete edzettebb lesz. A hegységi tenyészet nem nyújt oly gazdagon ellátott élestart az embernek, mint a dus alföldek, a hegyek lakossága tehát szegényebb, kénytelen nélkülözni. Az egészségesebb levegőben és életmódban azonban nagyobb a szaporodás is mint az alföldön, a felvidéki nép közül tehát sok a kívándorló, a minek nemcsak a szegénység, hanem a szaporaság is főoka. Mikor alföldünkön még alig volt nyoma a kívándorlásnak, tótjaink bejárták a félvilágot, s székelyeink folyvást özönlöttek a Balkánra. Mivel a hegységi népnek erős küzdelmet kell vívnia a megélhetésért, komolyabb, kitartóbb szilárdabb jellemű mint az alföldi. Függetlenségére büszke, otthonát féltékenyen őrzi, jussait nem hagyja, idegen beavatkozást keményen visszaver. Hazánk szabadságharcainak is főszéke mindig a felföld és a hegyes Erdély volt. Munkája mindig sürgős, mert az időjárás igen változékony és igen nagy gonddal végezendő, mert a természet a maga jószántából keveset ad. A tiroli hegyekben a paraszt néhány marhájának a télire valót akárhányszor úgy kénytelen összegyűjteni, hogy kiálló sziklacsucsról kötélén ereszkedik le, a mélység oldalán megkapaszkodó néhány fűszálért. Ugyszólván marokszámra gyűjti össze takarmányát. Télen a hegyi lakó teljesen beszorul lakásába, itt azután kénytelen lévén valamivel foglalkozni, háziiparral foglalkozik, mely sok helyen valóságos népiparrá válik, mint a mi tótjaink faedénykészítése, a mecenzéfiak vasipara. Hogy a felföldi nép sokkal dolgozabb mint az alföldi, ezt különösen ott látni, ahol nagy különbség van egy ország felföldi és alföldi éghajlata között, pl. Olaszországban. Északolaszország egész képe a szorgos jölléttől sugárzik, Délolaszország pedig a hátramardottság képét nyújtja. Délolaszország gyöngyének a gyönyörű Nápolynak főalakjai az u. n. lazzaronik, magyarán kapakaszakerülők, akik egy-két fügével, vagy narancssal huzzák ki a napot, a verőfényen sütkérezve mint a régi kurucznota mondja: Kivetem hasamat a szép verőfénynek, Csak úgy dohányozok

amikor éheznek, de dolgozni, no abból nem kérnek. Nálunk az éghajlat különbsége nem lévén nagy, nincsenek ilyen nagy eltérések, de hogy a hegységi székely sokkal törekvőbb mint az alföldi magyar, s az északi szláv tót élhetőbb faj, mint a déli szláv horvát, mindenki elismeri.

A számár és a természettudósok. Nemrégiben egy természetvizsgáló társaság járt a Hortobágyon. Megtekintették a gulyát, ménest, szerettek volna látni a délibábot s alkonyatkor egy karám közelében állapodtak meg. Mikor neki készülnek a pihenésnek, előlép a juhászbojtár s tisztességtudóan megemelve kalapját, így szól:

— Ajánlom az uraknak, siessenek a Béka-csárdába, mert itt némsokára zivatar lesz. Ha pedig az itt éri az urakat, akkor megemlegetik a Hortobágyot!

A tudósok nagyot bámultak.

— Hogyan? — kérde az egyik — hisz a felhőnek sehol semmi nyoma!

— Kérem — mondja a bojtár — a számár beállott a karámba.

— És ez mit jelent?

— Ez biz zivatart jelent.

Nagyot nevettek rajta. Előszedték a tarisznyákat és tőzegtűz mellett szalonnát kezdtek piritani. Ezalatt észrevétlenül sötét felhők tolakodtak az égboltra. Néhány percz alatt beborult, aztán dörgött, csattant, esett — a tudós társaság pedig dideregve állott a szakadó záporban. A juhász kifordított subája alól kárörvendően mosolygott.

Aztán elállott a zivatar és nagy lett a csend. A tudomány egy kicsit csődöt mondott megint — ezt érezte mindenki. Végre megszólalt az egyik természettudós:

— Menjünk innen — mondta — mert ez furcsa vidék. Itt a számár nem számár, hanem természettudós a természettudós pedig nem természet-tudós, mert a számár lévén a természettudós, a természettudós a — számár.

Szólt és elballagott.

A cigarettázás káros hatása. Egy angol folyóirat hosszas tanulmányban mutatja ki, hogy a cigarettázás milyen káros hatással van a szervezetre. Angolországban éppen ezért most olyan törvény hozatalán fáradoznak, amely a fiatal, fejlődésben levő gyermekembereknek megnehezítené a dohányzást. Jelenleg Angolországban hetenkint 100 millió cigarettát fogyasztanak és ezeknek legnagyobb részét serdületlen ifjak vásárolják. Az utolsó esztendőben a cigarettafogyasztás 50 százalékkal nagyobbodott meg. A lakosság számához viszonyítva ennek következtében mindegyre szaporodnak a dohánytőzsdék, úgy hogy ma már harmincz dohányzóra esik egy tőzsde. Nemrégiben egy hirlapíró megfigyelte, hogy a dohánytőzsdékbe járók között

olyan az arány, mint egy a héthez. Egy neves angol orvos pedig megállapította, hogy a fiatalemberek legnagyobb részének torokbaját a cigarettázás okozza és azok számát, akik a dohány élvezetének évente áldozatul esnek, 20,000-re teszi. Amikor a spanyol-amerikai háború kitörése alkalmával az önkéntesek légióját szervezték, a sorozásra jelentkezettek közül az orvosi vizsgálat után háromszor annyit kellett visszautasítani, mint 1860-ban a polgári háború kitörése alkalmával, mert bebizonyosodott, hogy gyenge testi szervezetük nem bírná ki a háború fáradalmait. A visszautasítottak kilenczven százaléka cigarettázó volt. Egy amerikai egyetemen nyolcz esztendőn keresztül tanulmányozták a cigarettázó és nem dohányzó fiatalság közti különbséget és megállapították, hogy a cigarettázók testileg is, szellemileg is hátramaradtak a nemdohányzók mögött. Az Egyesült Államokban törvény tiltja el a serdületlen fiatalságot a dohányzástól, szintugy gondoskodtak már Japánban és több angol gyarmaton is arról, hogy a fiatalságot a dohányzás káros befolyásától megóvják. Angolországban eddig csak egy-két dohányellenes liga volt, melyek együttesen közel 50,000 tagot számlálnak. Minden ilyen liga más-más uton próbálja a dohányzás szenvedélyét lohasztani és eddig már 1600 olyan leány jelentkezett, aki kijelentette, hogy nem csókol meg olyan férfit, aki dohányos hírében áll.

Uj amerikai bélyegek. Az amerikai postabélyegek rajzai tudvalevően az állam történetéből vett jeleneteket ábrázolják, azonkívül híres amerikai férfiak arcképeit mutatják be, köztük a hadseregnek számos tisztjét is. Most Amerikában új bélyegeket fognak forgalomba hozni, amelyeknek rajzai ezuttal a tengerészetből veszik tárgyukat. A legközelebb megjelenő új bélyegfajta John Paul Jonesnak, az »amerikai tengerészeti atyjának« arcképét fogja ábrázolni. A eddig forgalomban levő postabélyegeken mindössze egy tengerésznek az arcmása látható: Commodore Perryé, a híres amerikai tengerésztiszté. A 90 cent értékű bélyegnek azonban csekély volt a forgalma s így csak kevesen láthatták még az amerikaiak közül is. Az 1902-ik esztendőben Perry arcvonását Farragutával cserélték fel. Akkoriban sokan Deweynek, a manilai győzőnek az arcképét szerették volna a bélyegekre rajzoltatni, de Amerikában szigoruan követelt szokástörvény az, hogy élő embert ilyen módon kitüntetni nem szabad. A Filippini-szigetek számára legközelebb 8 centes bélyegeket nyomtat Sanysson admirális arcképével, aki San Jago de Cubanál a spanyol flottát megsemmisítette. Hogy azonban Sanysson admirális micsoda összefüggésben van a Filippinekkal, azt idáig még nem derítette ki senki.

MUHLE VILMOS

cs. és kir. udvari szállító Temesváron

Mag-, növény-, rózsa-, fák- stb. nagytenyészet.

(Tenyészetterület: 62 hold = 73 hektár.)

Magvakkól és virághagymákból a legjobbat.

A legnemesebb gyümölcs-, dísz- és sorfákat.

A legszebb fenyőféléket és cserjéket.

Képletekkel bőven ellátott leiró katalógusok ingyen.

Postaszállítmányok magvakkal 5 kor. felül bérmentve.

Minden egyes szállítmányhoz „Mühle tanácsadója a kertművelésben”, a legjobb kertészeti kézikönyv ingyen mellékeljük.

Megtámadhatatlan
kötvény.

50% nyereség-
részesedés.

„Dordrecht“

ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG

Engedélyezve az 1873. évi november 10-én 21. sz. a. kelt királyi
dekretummal.

Részvénytőke 4,000.000 korona.

Magyarországi fiók :

Budapest, V., Marokkói-utca 3.

Igazgató :

Robitsek Henrik Ferencz.

A „Dordrecht“ az egyedüli társaság,
mely törvényesen kötelezte magát,
hogy
magyarországi üzletének díjtartalékait
magyar értékekben helyezi el.

REFERENCZIÁK :

Magyar általános hitelbank,
Pesti magy. kereskedelmi bank
Budapesten.

Kedvező feltételek.

Jutányos díjak.